

פארברענגען עם הרבי

כה

התוועדות יו"ד שבט תשל"ה

יוצא לאור על ידי

"ועד תלמידי התמימים העולמי"

ברוקלין נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים ואחת לבריאה

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשל"ה

(הנחה בלתי מוגה)

באתי¹ לגני אחותי כלה², ומביא בעל ההילולא בהמשך יום ההילולא³ מ"ש במד"ר במקומו⁴, לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, כפי שהי' קודם החטא שעיקר שכינה היתה למטה, ובפרט בגן עדן. וע"י החטאים דשבעת הדורות, החל מחטא עה"ד, סילקו את השכינה מלמטה למעלה עד לרקיע השביעי, ואח"כ באו שבעה צדיקים, עד משה רבינו שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁵, והורידו את השכינה מרקיע השביעי לרקיע הששי, עד למטה בארץ. ולמטה בארץ גופא הרי זה במיוחד בהמשכן, עליו נאמר⁶ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. והיינו, שבעולם גופא שענינו להיות דירה לו ית' בתחתונים⁷, ישנו ענין של דירה בתוך דירה זו גופא, שזהו"ע ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. והנה, המשכן נעשה מעצי שטים⁸, שמהם נעשו כתלי המשכן שהקיפו את המשכן מכל צדדיו, שמזה מובן, שזהו ענינו העיקרי של המשכן, וכיון שהכתוב מדייק (לא רק עצים סתם, אלא) עצי שטים, מובן, שגם פרט זה הוא עיקרי בענין ושכנתי בתוכם. והענין בזה, דכיון שענין ועשו לי מקדש שהי' לאחר שבעת החטאים הוא ענין התשובה והתיקון, הרי זה צ"ל בדרך מדה כנגד מדה⁹. וכיון שבענין החטא אמרו רז"ל¹⁰ אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, הנה גם התיקון על זה צ"ל ע"י שטות דקדושה (שזהו"ע עצי שטים, מלשון שטות), שעל ידו מבטלים ומנצחים את השטות דלעז"ז (ע"כ תוכן כללות הפרקים שלפני פרק חמישי במאמר הראשון של ההמשך).

(ב) ומבאר בפרק החמישי ענין שטות דקדושה, שהיא "הטי" למעלה מן הדעת". והיינו, ששטות הוא ההטי' מהידיעה והחכמה¹¹, שאין זה ע"פ טעם ודעת, ושטות דקדושה היא למעלה מטעם ודעת, למעלה ממדידה והגבלה. ומביא בהמשך המאמר בנוגע לכללות הנהגת האדם, שזהו מ"ש בתהלים מזמור ע"ג¹², "ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך וגו'", כלומר¹³, שבזה שאני בער ובהמות אני תמיד עמך, דבכדי להגיע לעצמותו ית' הוא ע"י ביטול הרצון שלמעלה

(7) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדבר"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

(8) תרומה כו, טו.

(9) סנהדרין ז, א.

(10) סוטה ג, א.

(11) פרק ג.

(12) פסוק כב. הקאפיטל תהלים דשנה זו — ראה

סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך.

(13) תניא פ"ח (כד, א).

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק החמישי* מד"ה באתי לגני ה'ש"ת.

(2) שה"ש ה, א.

(3) רד"ה באתי לגני ה'ש"ת.

(4) שהש"ר עה"פ.

(5) ויק"ר פכ"ט, יא.

(6) תרומה כה, ח.

(* הפרק השייך לשנה זו — ראה לעיל ע' vi. וש"נ.

פארברענגען עס הרבי

מטעם ודעת, ולכן נק' בחינה ומדריגה זו בשם שטות". והענין בזה, דהנה, תכלית עבודת האדם היא להיות עמך, דקאי על אוא"ס, וע"ד משנת"ל¹⁴ בנוגע לענין הקרבנות שרוא דקורבנא הו"ע העלי' והקירוב עד רזא דא"ס¹⁵. וכיון שא"ס הוא למעלה מכל מדירה והגבלה, א"כ, איך יכול להיות ואני תמיד עמך. הנה על זה מקדים בכתוב ואני בער ולא אדע גו', שכדי להיות תמיד עמך, הרי זה ע"י שהוא בבחי' בער, שזהו היפך ענין הטו"ד, למעלה מטו"ד, שזהו"ע שטות דקדושה.

והנה הענין דאני בער ולא אדע גו' שעי"ז אני תמיד עמך, הוא בנוגע לכללות הנהגת האדם (כנ"ל). ומזה מובן שענין זה צריך להתבטא בעיקר בעבודה שעל ידה באים כל מעשי האדם לתכלית שלימותם, שזהו"ע עבודת התפלה, שהיא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה¹⁶, שעל ידה עולים כל המחשבות והדיבורים והמעשים של האדם מלמטה למעלה עד שמגיע השמימה. והיינו, שעבודת התפלה ענינה ואני תמיד עמך, שזהו ציווי השו"ע¹⁷ שויתי הוי' לנגדי תמיד¹⁸. ועז"נ שכדי להיות אני תמיד עמך צ"ל ההקדמה דאני בער ולא אדע גו'. ועפ"ז תומתק גם השייכות להמשך המזמור¹⁹, מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, כידוע מ"ש אדמו"ר הצ"צ בשורש מצות התפלה²⁰ שכן ה' נשמע הלשון מרבינו הזקן בדביקותו, מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, איך וויל זע גאָר ניסט, איך וויל ניט דאין ג"ע אין וויל ניט דאין עוה"ב כו', איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין, ומזה שהצ"צ מדייק שענין זה ה' בעת דביקותו (ואהבתו) של רבינו הזקן, ומה גם שמביא זאת בהמשך לביאורים בפרטי הדרגות באהבת ה', מובן, שהענין דעמך לא חפצתי הוא תכלית השלימות בענין האהבה, שזהו ענינה של עבודת התפלה²¹, כמאמר לית פולחנא כפולחנא דרחימותא²².

ג) וממשיך בהמאמר: "דהנה ארז"ל (כתובות יז ע"א) אמרו עליו על ר' יהודא בר' אילעאי שהי' נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה וכו', רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת כו', כי נח נפשי' אפסיק עמודא דנורא בין ידי' לכולי עלמא וכו', א"ר זירא אהני לי' כו' שטותי' לסבא וכו'". וכללות הביאור שמביא בהמאמר סיפור הש"ס בכתובות, הוא, כדי לחזק הענין, שמצינו בש"ס הלשון של שטות גם בנוגע לעבודת האדם [כשם שבלעז"ז אמרו חז"ל הלשון שנכנס בו רוח שטות, שלכן נעשה המשכן מעצי שטים דוקא, שטים מלשון שטות (כנ"ל ס"א)], ועל זה מביא את סיפור הש"ס בכתובות (שממנו יובן גם פרטי הדברים באופן העבודה דשטות דקדושה, כפי שיתבאר לקמן), אודות ההנהגה דנוטל בד של הדס ומרקד כו', מרקד אתלת, שאין זה אופן הנהגה של תלמיד חכם ע"פ טו"ד, ועל זה

14) פרק ב. וראה גם ד"ה טעמה תש"ט (סה"מ	18) תהלים טז, ח.
תש"ט ע' 27) ובהערות שם.	19) פסוק כה.
15) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב. — הובא	20) פ"מ (דרמ"צ קלח, סע"א). נעתק ב"היום
בהמשך פרק יח.	יום" יח כסלו.
16) ויצא כח, יב. זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב.	21) ראה קונטרס העבודה פ"א. פ"ד.
תקנ"ז תיקון מה (פג, א).	22) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א. לקו"ת
17) רמ"א חור"ח בתחילתו.	שלח מב, ג. ובכ"מ.

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

אמרו שהנהגה זו באופן של שטות אהני' לי', עד כדי כך, כי נח נפשי' אפסיק עמודא
ננורא בין ידי' לכולי עלמא.

אך צריך להבין, שהרי עפ"ז נוגע רק הענין דאהני' לי' שטותא לסבא, ומהו הטעם
שמביא בהמאמר כל אריכות הדברים שלכאורה אינם שייכים לביאור הענין,
החל מההקדמה שר' יהודא בר' אילעאי הי' נוטל בד של הדס ומרקד, ורב שמואל
בר רב יצחק מרקד אתלת (שלש בדין של הדס)²⁴. וכמו"כ מביא את כל ג' הפירושים
במאמר ר' זירא אהני' לי' כו', אהני' לי' שוטי' לסבא (שוט של הדס שהי' מרקד בו),
ואמרי' לי' שטותי' לסבא (שהי' מתנהג כשוטה), ואמרי' לה שיטתי' לסבא (שיטתו
ומנהגו)²⁵, אף שלכאורה נוגע כאן רק הפירוש דשטותי'. וביותר יוקשה, דהנה,
מארז"ל דכתובות הנ"ל הובא גם בדרושי אדמו"ר האמצעי בסידור²⁶, ובמאמר של
אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ד"ה באתי לגני תרנ"ח²⁷ (שבו מבוארים בכללות כמה ענינים
שבהמשך ההילולא), ובקונטרס ומעין²⁸, ושם מובא רק מה שנוגע לביאור הענין²⁹,
ואילו במאמר זה מבוארים גם כל הפרטים האמורים שלכאורה אין להם שייכות
לביאור הענין. ויש לומר הביאור בזה, דכיון שבמאמר זה מבאר פרטי הדברים בענין
אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, כמשנ"ת לפני³⁰, וכמו"כ מבאר
בהמשך המאמר³¹ בענין פרטי האותיות שק"ר, החילוק שבין האותיות ק' ר' לאותיות
ד' וה' וכו', לכן רצונו לבאר בפרטיות (עכ"פ בקיצור) ענינים אלו כפי שהם בשטות
דקדושה, כדי לבטל השטות דלעז"ז (כדלקמן).

(ד) ונקודת הביאור בזה, דהנה עשיית המשכן מעצי שטים היתה באופן שעצי
שטים הו"ע של מקיף, דהיינו הקירות שהקיפו את כל עניני המשכן,
ואילו בתוך המשכן נעשו כל עניני העבודה שכללותם הו"ע עבודת הקרבנות, עבודת
התמידין ועבודת המוספין, שעבודה זו היתה צריכה להיות בטעם ודעת דוקא, בכמה
פרטים ופרטי פרטים. אלא שכל ענינים אלו היו מוקפים בעצי שטים, שטים מלשון
שטות, שהו"ע שטות דקדושה שלמעלה מטעם ודעת, ומקיף זה השפיע ופעל בכל
עניני העבודה שבמשכן. וכן הוא גם בהנמשל, בענין התפלה (שבו מתבטא ענין
השטות דקדושה, שזהו מ"ש ואני בער ולא אדע גו' שעז"ז אני תמיד עמך, כנ"ל
ס"ב), שישנו הכלל והנקודה שהוא מקיף ומשפיע על כל הפרטים שבענין התפלה.

א) ואי אפשר לומר שמביא שר' יהודא בר' אילעאי הי' נוטל בד של הדס", דמזה מקור
פירוש רש"י ש"מרקד אתלת" היינו שלש בדין של הדס — דאין זה ענין המאמר לבאר המקור
לפירוש רש"י. וגם: מאי נפק"מ בנדוד"ד במה מרקד.

ב) ועוד, שהפירושים סותרים: שוט — שמחוץ לאדם, שיטה ושטות.

ג) ראה קונטרס העבודה (פ"ה) שאפילו המקיף דחי' משנה כו', ועאכו"כ המקיף דיחידה.

(26) "ענין רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת"

— בסידור, ו"אהני' לי' שטותא לסבא" — בד"ה

באתי לגני תרנ"ח ובקונטרס ומעין.

(27) פרק ו ואילך.

(23) עם דא"ח — קכח, א ואילך.

(24) סה"מ תרנ"ח ע' רי.

(25) מאמר כו פ"א.

והענין בזה, דהנה נת"ל שעיקר ענין התפלה הוא כהלשון שהי' נשמע מרבינו הזקן בעת דביקותו, מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, כפי שאומר דוד המלך, נעים זמירות ישראל²⁸, בשם כל ישראל, ולפנ"ז כתיב ואני תמיד עמך, וכפי שמקדים בכתוב שהתנאי והדרך לבוא לזה הוא עי"ז שאני בער ולא אדע גו'. ומ"מ, הרי דוקא בתפלה צ"ל בקשת צרכיו, דהיינו פרטי הדברים דוקא. דהנה ידועה מחלוקת הפוסקים אם תפלה היא מצות עשה מן התורה, כמבואר בארוכה בנו"כ הרמב"ם בריש הלכות תפלה²⁹, שכתב מצות עשה להתפלל בכל יום. ומצינו בזה מחלוקת בין הבבלי לירושלמי, שבבבלי איתא בנוגע לרשב"י וחבריו שתורתן אומנותן, שמפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה³⁰, והיינו לפי שק"ש דאורייתא ותפלה דרבנן, אמנם בירושלמי³¹ הובאו בזה ב' דעות, דעת ר' אחא, שק"ש דבר תורה ותפלה אינה דבר תורה, ודעת ר' בא, שק"ש זמנה קבוע ותפלה אין זמנה קבוע. ומזה מוכח שלדעה זו התפלה עצמה היא מן התורה. וי"ל שזהו היסוד לדברי הרמב"ם שתפלה היא מ"ע מן התורה. ואע"פ שבבלי וירושלמי הלכה כבבלי³², מ"מ, ישנם ראיות גם מכ"מ בבבלי שתפלה דאורייתא³³, ורק נוסח התפלה וזמני התפלה הם מדרבנן³⁴. וגדולה מזו מצינו ברעיא מהימנא (שהוא ספר המצוות שבזהר) פ' פנחס³⁵, פקודא חד סר איתקריאת צלותא דשחרית מנחה ערבית, שמזה משמע, שלשיטת הזהר לא רק התפלה עצמה אלא גם זמני התפלה הם מן התורה. וזהו גם מה שמצינו בירושלמי ברכות³⁶ שאחיתופל ה' מתפלל שלש תפלות בכל יום. ובכל אופן, הרי גם לפי הדעות שזמני התפלה ונוסח התפלה אינם מן התורה, הרי התפלה עצמה חיובה מן התורה, ועיקרה הוא כלשון הרמב"ם שיהא אדם שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ותחנון. ובפרט ע"פ ביאור הצ"צ בתחילת שורש מצות התפלה³⁷ (לאחרי שמביא שיש מחלוקת הפוסקים אם תפלה מ"ע מדאורייתא או מדרבנן, ורוב מוני המצוות העלו שמצות התפלה מדאורייתא היא בקשת צרכיו), שזהו משרשי האמונה לפי שע"ז ידע ויבין שהשי"ת הוא לבדו המנהיג עולמו ומשגיח בכל פרטי בריותיו וכי לו לבדו היכולת להושיע. וכן מוכח גם מתפלת שלמה בנוגע לביהמ"ק, כל תפלה כל תחנון אשר תהי' לכל האדם (כאשר יהי' אצלו ענין בלתי רצוי, כפי שמפרט לפנ"ז כו"כ פרטים), ופרש כפיו אל הבית הזה, ואתה תשמע גו' ונתת לאיש וגו'³⁸, וגם אל הנכרי גו' אתה תשמע גו' ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי³⁹, ועאכו"כ בנוגע לאיש ישראל (אלא שגבי נכרי כתיב ככל אשר יקרא אליך הנכרי, מצד קידוש השם, שלא

(34) ראה מגלת אסתר לספר המצוות שם. וראה גם אג"ק אדה"ז (קה"ת, תש"מ) ע' לב ואילך. סהמ"צ להצ"צ קטו, א. מכתב י"א ניסן תשט"ז (אג"ק ח"י"ב ע' תיב).
(35) זח"ג רנז, א.
(36) פ"ד ה"ד.
(37) סהמ"צ להצ"צ שם.
(38) מלכים"א ח, לח"ט.
(39) שם, מא"ג.

(28) שמואל"ב כג, א.
(29) ראה רמב"ן בהשגות לספר המצוות להרמב"ם מ"ע ה ובני"כ שם. סמ"ק מצוה יב. ספר זהר הרקיע להרשב"ץ אות יב.
(30) שבת יא, א ובפרש"י שם.
(31) ברכות פ"א ה"ב. שבת פ"א ה"ב.
(32) רי"ף סוף עירובין. וראה אנציקלופדי' תלמודית (כרך ט) ערך הלכה ע' ג ואילך. וש"ג.
(33) ראה פס"ד להצ"צ חידושים על הרמב"ם שם, ג ואילך.

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

יהא קורא תגר כו', משא"כ ישראל כתיב ונתת לאיש ככל דרכיו גו'⁴⁰). ונמצא, שענינו של ביהמ"ק שבו צריכה להיות בקשת צרכיו, דהיינו צרכים פרטיים דוקא. וביחד עם זה, הנה ענין התפלה הוא באופן דעמך לא חפצתי בארץ, שבמצב כזה לא שייך אצלו צרכים גשמיים, ואפילו לא צרכים רוחניים, ואפילו לא דרגא הכי עליונה, כי אם, איך וויל מער ניט אַז דײַך אַליין.

וביאור הענין, שכללות ענין התפלה הוא באופן דסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, היינו, שע"י התפלה מתעלה איש ישראל השמימה, עד לבחי' ועמך לא חפצתי גו', אבל באופן שיש בזה גם כל עניניו הפרטיים, ואדרבה, ריבוי הכמות בתפלה הוא בנוגע לענינים הפרטיים. וענין זה נמשך ופועל גם לאחר הדביקות שבעבודת התפלה (כדיוק הלשון בנוגע לרבינו הזקן שכך ה' נשמע הלשון בדביקות), ככל פרטי העבודה ואופן ההנהגה במשך כל היום כולו, דאף שאמרו רז"ל⁴¹ הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו, הרי על זה אומרים הלואי כו', והיינו לפי שצריך להיות גם עבודת כל היום באופן דכל יומא ויומא עביד עבדת⁴², אלא שכל זה צריך להיות חדור עם ההכנה וההקדמה והסך-הכל דעבודת התפלה, שזהו"ע דעמך לא חפצתי גו'.

(ה) **וזהו** גם מ"ש הבעש"ט בצוואת הריב"ש⁴³ ובכ"מ, שזהו חסד גדול מהשי"ת שאדם חי אחר התפלה, שלפי דרך הטבע ה' לו למות כו', כי נתן כחו בהתפלה כל כך מכח הכוונות הגדולות שהוא מכוין. והיינו, שאף שמדובר אודות התפלה כפי שנקבעה בנוסח שלנו שיש בה י"ח ברכות פרטיות, מ"מ, צריכה להיות התפלה באופן שבכל הענינים הפרטיים ניכר ונרגש (עס הערט זיך) ענין הכליון כו', ועד שזהו חסד גדול מהשי"ת שלא נעשה ענין הכליון כפשוטו.

ועד"ז מבואר בתורת הרב המגיד⁴⁴ בפירוש דברי הגמרא⁴⁵ העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה, תפלתו פי' התדבקות בהקב"ה (היינו שמפרש תפלתו מלשון תפלה, שענינה התדבקות בהקב"ה), עגולה, פעמים שהוא דבוק בהקב"ה ופעמים אינו, פעמים הוא למעלה ולפעמים הוא למטה, כדבר העגול, ואינו תמידות, אזי אינה מצוה, מצוה הוא לשון התחברות כמו צוותא. והיינו, שכאשר התפלה היא באופן שיש בה שינויים, הרי זה מורה שאינו במעמד ומצב של צוותא והתחברות, שאז לא ה' שייך בזה ענין של שינויים. ויתירה מזה, שזהו"ע של סכנה, כפי' רש"י שלא תכנס בראשו, והיינו שכאשר נופל בעת אמירת תחנון⁴⁶, הרי זה סכנה שלא ירצץ מוחו, והענין בזה, שנפילת אפים הו"ע הירידה למטה מהקדושה לברר בירורים כו' (כמבואר בארוכה בכתבי האריז"ל⁴⁷), ולכן אם תפלתו היא באופן שאין בה ח"ו צוותא והתחברות למעלה, יש סכנה בהתעסקותו בעבודת הבירורים כו'. ומזה מובן

(45) מגילה כד, ב.

(40) פרש"י שם.

(46) פירוש הר"ח שם.

(41) ברכות כא, א. ירושלמי שם פ"א ה"ב.

(47) פרי עץ חיים שער נפילת אפים. וראה לקו"ת

(42) ראה זהר ח"ג צד, ב.

פ' ראה לב, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' עה

(43) סל"ה. סמ"ב.

ואילך.

(44) אור תורה סימן תז. תעט.

פארברענגען עם הרבי

ב' הקצוות שבתפלה, היינו, שהתפלה צ"ל באופן של דביקות והתחברות (שזהו גם ענין הכליון), היינו, שאינה עגולה, אלא למעלה משינויים, כשם שהקב"ה עצמו (שעמך לא חפצתי) הוא למעלה מכל שינויים, וביחד עם זה, הרי זה נמשך בהשינויים שמוכרחים להיות בעבודה שבמשך היום, ולכן גם בהתפלה מתחיל השרש להם, שיש בה גם אמירת תחנון, שהו"ע עבודת הבירורים, עד לבירור התחנות שנמצא למטה מענין ומקום הקדושה.

(ו) **והנה** כשם שנת"ל בעבודת התפלה שיש בה כו"כ ברכות וכו"כ בקשות צרכיו, אלא שכל ענינים אלו הם באופן דעמך לא חפצתי, כן הוא גם בכללות העבודה. ועל זה מביא בהמאמר הש"ס דכתובות אודות ענין הריקוד בבד של הדס.

והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בסידור²³ בענין מרקד אתלת, שג' הדסים הן ג' קוין, והיינו, שענין זה מורה על כללות עבודת האדם בשלשה העמודים שעליהם העולם עומד⁴⁸. ויתירה מזה, כמבואר בדרושי ולקחתם לכם לאדמו"ר הצ"צ⁴⁹, וגם בהמשך וככה לאדמו"ר מהר"ש⁵⁰ (מיוסד על כתבי האריז"ל⁵¹), בביאור ענין ד' המינים שרומזים על האחדות, שענינו של הדס הוא באופן דתלתא (ג' עלים) בחד קינא⁵², ומזה מובן, שכאשר ישנם ג' הדסים (כמו בלול ומינוי שצ"ל ג' הדסים⁵³) שכל אחד מהם הוא באופן דתלתא בחד קינא, הרי זה מורה על תכלית השלימות בענין ההתכללות, שישנם ריבוי פרטים, אבל הם באופן של התכללות.

ויש להוסיף בזה ע"פ מ"ש אדמו"ר בהגהותיו⁵⁴ לאגרת הקודש⁵⁵ בקשר ליום הילולא, שמבאר תחילה הענין דשבק חיים לכל חי, ואח"כ מוסיף שישנו גם הענין דאור זרוע לצדיק⁵⁶, שהו"ע נעלה יותר מענין שבק חיים לכל חי, ומביא מ"ש בכתבי האריז"ל⁵⁷ שלולב בגימטריא חיים, והדס בגימטריא חיים וא' יותר (עם הכולל), ואור בגימטריא ג"פ הדס, ונמצא, שענין אור זרוע לצדיק הוא למעלה מענין שבק חיים לכל חי, כי אור מספרו ג"פ חיים וא' יותר בכל או"א מהג"פ חיים, וכמו ג' הדסים שהדס מספרו חיים וא' יותר. ומבאר שם, שצדיק הוא יסוד ומספרו ג"פ חיים, שהם הג' בחי' חיים דאמונה יראה ואהבה המאירים ביסוד, וכמו שביסוד יסוד נמשך מהג' אבות, שזהו מה שיוסף מספרו ג"פ בן, היינו שהוא בן לכל הג' אבות. ועפ"י מובן, שבענין ההמשכה מיוסף (שהוא המשביר בר לכל עם הארץ⁵⁸) לאחר ההסתלקות, ישנם ב' אופנים, בחי' חיים, ולמעלה מזה, בחי' אור. ויש לומר, שזהו גם מ"ש⁵⁹ זורח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם, היינו, שכאשר בא השמש שמורה על ענין ההסתלקות⁶⁰, אזי זורח הוא שם (כמבואר הדיוק בזה

48 אבות פ"א מ"ב.

49 ראה אוה"ת ויקהל ע' ב'צח.

50 פרק פז.

51 ראה פרי עץ חיים שער הלולב פ"ג.

52 סוכה לב, ב.

53 ראה גם תקו"ז תכ"א (נו, ב).

54 לקוטי לוי יצחק הערות לתניא ע' נ. וראה גם

שם ע' כב.

55 סי' ז"ך.

56 תהלים צז, יא.

57 פרי עץ חיים שער הלולב שם.

58 מקץ מב, ו.

59 קהלת א, ה.

60 ראה קידושין עב, ב.

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

בדרושי אדמו"ר מהר"ש⁶¹), היינו, שדוקא שם נעשה הענין דאור זרוע לצדיק, שזהו הריבוי וההוספה בענינו של יוסף, עד שיוסף הוי' לי בן אחר⁶², שמבחי' אחר עושים בן (כמבואר באוה"ת לאדמו"ר הצ"צ⁶³).

וע"פ האמור שענין בד של הדס ובפרט שלשה הדסים מורה על כללות העבודה בג' הקוין באופן של ריבוי פרטים כו', מוכן גם ענין הריקוד בכד של הדס, ומרקד אתלת, היינו, שכל פרטי עניני העבודה, הם באופן של ריקוד, שזהו"ע השטות שלמעלה מטו"ד, ע"ד האמור לעיל בעבודת התפלה, שכל פרטי הברכות והבקשות הם באופן שניכר בהם הענין דעמך לא חפצתי.

ז) ועפ"ז יובן שכאשר מבאר בהמאמר ענין הנ"ל בפרטיות, מביא את כל אריכות הדברים בסיפור הש"ס דכתובות, החל מהנהגת ר' יהודה ב"ר אילעאי שהי' נוטל בד של הדס ומרקד כו', דהנה, ידוע הכלל (שמביא רש"י⁶⁴) כל היכא דאמרינן מעשה בחסיד אחד, או רבי יהודה בן בבא או רבי יהודה ברבי אילעאי, ומצד החסידות שלו היתה עבודתו באופן שהי' נוטל בד של הדס ומרקד, היינו הדס אחד דוקא, דעם היותו מרובה בעלין (תלתא בחד קינא), הרי זה באופן של בד אחד, והיינו ע"ד שכל פרטי הענינים שבתפלה הם באופן דעמך לא חפצתי, שזהו גם ענין החסידות, כמובא בתניא⁶⁵ מאמר התיקוני זהר⁶⁶ איזהו חסיד המתחסד עם קונו, עם קן דילי' כו', כברא דאשתדל בתר אבוי ואימי' דרחים לון יתיר מגרמי' כו' ומסר גרמי' כו'⁶⁷, היינו שאינו חושב כלל אודות עצמו, שזהו אופן העבודה שלמעלה מטעם ודעת. והנה, מאופן ההנהגה כפי שהי' אצל ר' יהודה בר' אילעאי בדורו, ראשונים כמלאכים⁶⁸, הרי זה נמשך גם בדורו של רב שמואל בר רב יצחק, שהי' בדורות האמוראים, שאצלו הי' ענין זה באופן דמרקד אתלת, היינו, שנוסף לכך שכל הדס בפ"ע הוא משולש בעליו, הרי זה נמשך בגלוי בשלשה הדסים, ואף שישנם שלשה הדסים, מ"מ, עומדים כולם בתנועה של ריקוד באופן של שטות, שענין זה נעשה ע"י ההשפעה מהנהגת ר' יהודה בר' אילעאי שהי' מרקד בהדס אחד. ומזה נמשך גם בדור שלאח"ז, כהמשך בגמרא: א"ר זירא קא מכסיף לן סבא (שקוראו בשם סבא כיון שהי' בדור שלאח"ז), היינו, שגם אז היתה פעולה מהנהגתו של רב שמואל בר רב יצחק שהי' מרקד אתלת (שבאה כתוצאה מהנהגתו של ר' יהודה בר' אילעאי שהי' מרקד בחד), אבל הפעולה לא היתה באופן של ריקוד באמצע היום, כי אם רק באופן דקא מכסיף לן, שזהו ענין הבושה שקשור עם ענין היראה⁶⁹, והו"ע הפעולה על המעשה דכל היום כולו (אצל כל אחד מישראל לפי ענינו), להיות באופן

67) זח"ג רפא, א (ברע"מ).

68) ע"פ לשון חז"ל שבת קיב, ב — כגירסת

תורה צדיקים חולין ה, ב.

69) ראה תניא פ"ד (ת, א). אגה"ק סוסט"ו.

לקו"ת נצבים נא, ד. ובכ"מ.

61) סה"מ תר"ל ע' מד ואילך.

62) ויצא ל, כד.

63) ויצא רכ, א ואילך. ויחי שפו, א"ב.

64) שבת קכז, ב — מב"ק קג, ב.

65) סוף פ"י.

66) בהקדמה (א, סע"ב).

פארברענגען עס הרבי

שיהי' ניכר בו הענין דשטות דקדושה. ומסיים, כי נח נפשי' אפסיק עמודא דנורא בין ידי' לכולא עלמא, היינו, שענין זה פעל גם בכל העולם כולו, שהרי העמודא דנורא הי' נראה בעולם, אלא שעל ידו ראו שהנהגה זו הו"ע שלא בערך, שזהו דיוק הלשון אפסיק עמודא דנורא, שההפסק מורה שזהו"ע שלא בערך, למעלה מהתחלקות העולם, אך ע"י הנהגה הנ"ל נמשך ונתגלה ענין זה גם בעולם.

והנה חילוק הנ"ל בין דורות ראשונים לדורות אחרונים, יש דוגמתו גם בעבודתו של כאו"א, שזהו החילוק בין שרש ומקור הדברים כפי שהוא בתחילת עבודת היום, בעבודת התפלה באופן דעמך לא חפצתי בארץ, שזהו"ע העבודה שלמעלה מטו"ד, וכפי שנמשך אחרי התפלה, כשהולך מבית הכנסת (שהוא מקום התפלה) לבית המדרש⁷⁰, לעסוק בלימוד התורה בהבנה והשגה דוקא, ובפרט בתורה שבע"פ, שרק כאשר הלימוד הוא בהבנה והשגה יכול לברך ברכת התורה (כמ"ש המג"א⁷¹ והביאו אדמו"ר הזקן בשו"ע שלו⁷²). ועד כפי שנמשך בכל פרטי עבודת היום, כמ"ש הרמב"ם⁷³ שהחכם ניכר במאכלו ובמשקו וכו', והיינו, שגם במאכלו ובמשקו ניכר שהוא חכם, חכם דייקא, שלמעלה ממבין ויודע, כמבואר בכ"מ החילוק שבין חכמה בינה ודעת.

וכללות הנקודה בזה, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בד"ה אתם נצבים היום⁷⁴, שבתחלת הכתוב⁷⁵ נאמר נצבים גו' כולכם, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן⁷⁶ שזהו באופן דלאחדים כאחד ממש, ואח"כ מפרט הכתוב ראשיכם שבטיכם עד חוטב עצים ושואב מימין, ומבאר בזה, שזהו ע"ד החילוק שבין הקבלת עול דראש השנה, שמצות היום בשופר⁷⁷, ובין הקבלת עול דכל השנה כולה, והיינו, שבר"ה עיקר העבודה היא בהענין דכולכם, ובמשך השנה עיקר העבודה היא בהתחלקות המדרגות דראשיכם עד שואב מימין כפי שהם בכאו"א, בחי' ראשיכם בעבודה השייכת לו ובחי' שואב מימין בעבודה השייכת לו, ואילו הענין דכולכם הוא בהעלם. ודוגמתו בעבודה דכל יום הוא החילוק שבין כללות הענין דקבלת עול כפי שהוא בתפלת שמונה עשרה (כמבואר בתניא⁷⁸), ובין ענין הקב"ע כפי שנמשך לאחר התפלה במשך כל היום, בפרטי העבודה דראשיכם עד שואב מימין שבכאו"א.

(ח) ועפ"ז יש לבאר גם מה שמביא בהמאמר ג' הפירושים, אהני לי' שוטי' לסבא (שוט של הדס שהי' מרקד בו), ואמרי לי' שטותי' לסבא (שהי' מתנהג כשוטה), ואמרי לה שיטתי' לסבא (שיטתו ומנהגו). והיינו, שבתחילה מודגש ענין השטות שלמעלה מטו"ד רק בנוגע למעשה בפועל, שזהו שוט של הדס שמרקד בו

74) ראה סד"ה אתם נצבים תערי"ב (המשך תערי"ב ח"א ע' קכו). תרע"ה (שם ח"ב ס"ע א'קלט ואילך).

75) נצבים כט, ט"י.

76) לקו"ת ר"פ נצבים.

77) משנה ר"ה כו, ב.

78) פל"ט.

70) ברכות בסופה. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א.

71) או"ח ס"נ ס"ק ב.

72) הל' תלמוד תורה ספ"ב.

73) הל' דעות פ"ה ה"א.

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

(פירוש הא'), והיינו, שענין ההבנה והשגה, כמו בלימוד הלכות המצוה, הוא במדידה והגבלה, ועד"ז בנוגע לכוונת המצוות, שמכוין הכוונה פרטית שבכל מצוה ומצוה, אבל קיום המצוה במעשה בפועל הוא באופן שלמעלה מטו"ד, שזהו שעיקר קיום המצוה הוא מצד הכוונה כללית למלא רצונו של הקב"ה (כמבואר בעטרת ראש בסופו⁷⁹), ללא נפק"מ מהו ענינה של המצוה, ובלשון רבינו הזקן⁸⁰ (ועד"ז מצינו גם במורה נבוכים⁸¹) כמו אילו נצטווה לחטוב עצים עד"מ (שלשון זה דורש ביאור בפ"ע). ואח"כ חודר ענין זה גם בשכלו, שהשכל וההבנה וההשגה נעשים באופן של שטות, למעלה מטו"ד. וזהו שמביא פירוש הב', שטותי' לסבא, שבזה מודגש שהריקוד הוא באופן של שטות, והיינו, שענין הריקוד כשלעצמו, אף שאינו ענין של הליכה, כי אם ריקוד שמורה על יציאה מהגבלה, מ"מ, אין הכרח שזוהי עבודה באופן של שטות דוקא, ומה גם שיש ריקוד באופן שיכול לכיין הטאקט⁸², שתנועת רגליו יהיו מכוונים לתנועת הניגון כו', ולכן מדגיש בפירוש הב' שטותי' לסבא, שהריקוד הוא באופן של שטות. ואח"כ מוסיף יתירה מזה, שיטתי' לסבא, כפירוש רש"י שיטתו ומנהגו, היינו, שענין השטות שלמעלה מטו"ד נעשה שיטתו והנהגתו במשך כל היום כולו, שלא בשעת התפלה ולימוד התורה, שבכל פרט ניכר בגלוי ענין השטות שלמעלה מטו"ד (ע"ד הענין דאומנתו⁸³, שבכל דבר שעוסק ניכר שאומנתו היא התורה).

ט) וזהו כללות תוכן הפרק בענין שטות דקדושה, בהמשך להמבואר לפנ"ז הענין דעצי שטים, שמביא שהלשון של שטות בקדושה מצינו גם בגמרא, נגלה תורה, ומביא את כל אריכות ופרטי הדברים שבזה, להורות שלא מספיק שענין זה יהי' באופן כללי, אלא צריך שיומשך אח"כ בענינים פרטיים (כנ"ל בארוכה), שדוקא עי"ז יכולים לנצח ולבטל את פרטי הענינים שבשטות דלעו"ז. וע"ד המבואר בספר המצות להצ"צ במצות וידוי ותשובה⁸⁴, שצ"ל אמירת אשמנו בגדנו בכל אותיות הא"ב כדי לסלק את הניניקה דלעו"ז, ולאח"ז צ"ל גם המשכת האור מחדש. ועד לאופן שממשיכים עמודא דנורא דאפסיק בין ידי' לכולא עלמא, היינו שנעשה הפסק בינו ובין סדר ההשתלשלות, להיותו למעלה ממנו. וענין זה נעשה הכנה קרובה לימות המשיח, וכפי שמבאר במאמר בארוכה בפרקים שלאח"ז⁸⁵ שבשעת המלחמה מבזבזים את האוצרות, שזהו"ע דאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית⁸⁶, וכל זה נמשך למטה מעשרה טפחים, באופן שרואים בגלוי בעיני בשר, ועד שנעשה עוד פעם עיקר שכינה בתחתונים, כפי שהי' בתחלת הבריאה, ועי" מעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות, הרי זה נעשה ביתר שאת וביתר עוז, וכפליים

(83) שבת יא, א.

(84) ספ"א (לח, ב).

(85) פי"א. פי"ז. פי"ט.

(86) ראה תקו"ז סוף תיקון נו. זהר חדש יתרו לד,

סע"ג. וראה גם תקו"ז תיקון יט.

(79) דרוש לעשי"ת נג, א. נט, א.

(80) לקר"ת שלח מ, א. וראה גם המשך תרס"ו ע'

נד.

(81) ח"ג פרק נא בהערה. וראה לקו"ש חכ"א ע'

17 הערה 51.

(82) ראה סהמ"צ להצ"צ קעז, ב.

פארברענגען עם הרבי

לתושיי⁸⁷, כיון שנפעל ע"י עבודת התשובה⁸⁸, בביאת משיח, דאתא לאתבא צדיקא
בתיובתא⁸⁹, וישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין⁹⁰, ובקרוב ממש.



אחש"פ תרצ"ד (לקו"ד ח"א קמו, א ואילך). וראה
זהר ח"ג קנג, ב.

(90) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(87) לשון הכתוב — איוב יא, ו.

(88) ראה שמו"ר פמ"ו, א.

(89) לקו"ת ר"ה נח, ד. האזינו עה, סע"ב. שמע"צ
צב, ב. שה"ש מה, א. שם נ, סע"ב. נתבאר בשיחת

בס"ד. שיחת יום ד' פ' בשלח, יו"ד שבט, ה'תשל"ה

הנחה פרטית בלתי מוגה

שיחה א'

א. כאשר אנשים מתכנסים יחד ומתוועדים יחד – הרי זה ענין גדול כשלעצמו. ובפרט בימינו אלה – כאשר, למרבה הצער, אנו רואים בעולם פירוד הדעות וחילוקי-דעות במדה רבה ביותר, וכו"כ ענינים שהם היפך השלום והקירוב – שמוכן שבמצב זה יש ערך רב עוד יותר להתכנסותם של אנשים יחד לשם כוונה אחת, ולשם ענין הקשור בשלום ובקירוב הלבבות.

ועאכ"כ כשהתוועדות קשורה עם ענין של תורה, ש"כל התורה כולה ניתנה לעשות שלום בעולם" (כפסק הרמב"ם), דהיינו – שבתורה ישנה לא רק ההוראה כיצד לעשות שלום, אלא יש בה גם חיזוק ונתינת-כח לקיום השלום בפועל.

יתרה מזו: מכיון שהתורה (שניתנה "לעשות שלום בעולם") נקראת "תורת אמת", שכולה אמת – ברור הדבר, אשר מבלי הבט על גודל פירוד הדעות ופירוד הלבבות כו' [שבגללם, כשאדם מביט בעיני בשר, עלול לפעמים ליפול בדעתו חשש או ספק אם יש אפשרות להשיג שלום, עד כדי כך שהדבר עלול להפריע למרץ שעליו להשקיע בכך] – יכול כל אדם, אם רק ירצה בכך, להצליח להביא שלום לעולם.

ולא זו בלבד, אלא ששלום זה יהי' שלום של אמת, שלום אמיתי – שלום שיהי' לו קיום (לא רק לזמן קצר, אלא) למשך זמן ארוך, עד ביאת משיח צדקנו ש"שלום ושלוחה יהי' בימיו".

ב. אלא שעדיין צריך ביאור:

התוועדות זו קשורה עם הסתלקותו של צדיק, עם הסתלקותו של נשיא, ובפשטות – שכאשר מביטים בעיני בשר רואים שהצדיק נסתלק מן העולם;

וע"פ מ"ש בגמרא (בסיום מסכת סנהדרין) "צדיק בא לעולם טובה באה לעולם", ועאכ"כ עיקר הטובה, "טוב לשמים וטוב לבריות", שהוא ענין השלום (כמבואר בארוכה בפירוש המשניות להרמב"ם ריש מסכת פאה) – מובן, שכשהצדיק נפטר מן העולם, נעשה חסרון בענין הטובה והשלום.

ואם-כן צריך ביאור: איך ניתן לקשר התוועדות זו – שברור שעל-ידה יתוסף בעיני תורה ויהדות, לימוד התורה וקיום מצוותי' ללא פשרות, ועי"ז יתוסף גם בעולם בכלל, שהרי אחת ממצוות התורה היא שיהי' שלום בעולם כולו (כנ"ל) – עם פטירתו של צדיק מן העולם?

פארברענגען עס הרבי

ובפרט שנדרש מאתנו שההתוועדות תהי' מלאת-חיים – ולא רק עבור המשתתפים בה, אלא שהחיוניות תהי' בעוצמה כזו, שגם לאחר היציאה בגשמיות מההתוועדות, משתתפי' מפיחים חיים ביהודים (ובני-אדם בכלל) אחרים שיפגשו לאחר-מכן, ובלשון הגמרא "מחי' חיים", "טופח על-מנת להטפוח" – ענין שהוא לכאורה היפך ענין ההסתלקות;

ואם-כן דורש הדבר ביאור עוד יותר – כיצד ייתכן קשר בין שני דברים שלכאורה לא זו בלבד שאינם שווים זה לזה, אלא הם אף עומדים בסתירה זה לזה ? !

ג. והביאור בזה (כמדובר פעם בארוכה):

התורה דורשת מצדיק שלא יסתפק בכך שהוא צדיק לעצמו, אלא יהי' בבחינת "טוב לשמים וטוב לבריות" – שיפעל וישפיע על כל הנמצאים סביבו, שגם הם ילכו בדרך הנכונה, בדרך הצדק והישר (שעל שמם נקרא בשם "צדיק").

וחובה זו לפעול למען הזולת היא עד לאופן של "ואהבת לרעך כמוך" – באותה מידה שהוא פועל עבור עצמו.

ועפ"ז מובן, שכאשר הוא משפיע על הזולת, אין הוא מסתפק בכך שהזולת כשלעצמו יתנהג כראוי, אלא הוא עושה את כל התלוי בו כדי שהזולת יהפוך אף הוא למשפיע כמותו ("טופח על-מנת להטפוח", "מחי' חיים"), ויהי' אף הוא שלוחו של הקב"ה כדי להביא שלום בעולם [ובנוגע לבני' במיוחד – הכוונה בזה היא לתורה, שהיא תורת-שלום, שעלי' נאמר "דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותי' שלום", ולקיום מצוותי' – "לימוד מביא לידי מעשה"].

ד. כיצד יכול הצדיק להיווכח ולדעת שאכן מילא את תפקידו ופעל בכיוון שלשמו נשלח אל העולם ?

ובכן, כל עוד נמצא הצדיק בעולם, נשמה בגוף (ובלשון הפוסקים: "יוצא ונכנס", דהיינו שהוא עשוי להיכנס בכל רגע) – אין ראי' גמורה לכך שהצליח בעבודתו, כי גם אם תלמידיו מתנהגים כפי שהוא דרש וקיווה שיתנהגו – יתכן שאין זה אלא מפני יראתם ממנו.

רק כאשר ישנו ענין הסתלקות הצדיק,

- שלאמיתו של דבר (כמ"ש בעל ההילולא במאמר ד"ה "באתי לגני" שמסר ללמוד ביום ההילולא), ענין ההסתלקות אינו שהצדיק עוזב את העולם, אלא רק ההגבלות הן שעוזבות, ומאיר אור הסובב; והיינו שהשפעה ישנה (אף שאין רואים אותה בעיני בשר), ויש צורך רק להכין את הכלי כדי לקבל את ההשפעה -

אזי ישנה הוכחה להצלחתו של הצדיק מהתנהגותם של תלמידיו.

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

ובלשון הגמרא – "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים":

כשאנו מתבוננים בהנהגת "זרעו", תלמידיו של הצדיק – הן אלו שזכו להיות מושפעים ממנו ישירות, והן אלו שהושפעו על-ידי ספריו או מאמריו – ואנו רואים ש"זרעו בחיים", שתלמידיו הולכים בדרכו, ושהשפעתו עדיין מלאת-חיים, עד שהיא משפיעה ומפיצה חיים סביבה ("מחי' חיים") – אזי "אף הוא בחיים".

ומובן שאין כוונת הגמרא לכך ש"הוא בחיים" בעולם הבא (שלזה לא היתה הגמרא צריכה להביא ראיה), אלא המדובר הוא על חיים בעולם הזה, דהיינו שכאשר "זרעו בחיים" – אזי "אף הוא בחיים" בעולם הזה, ואדרבה – ביתר שאת וביתר עוז.

ה. ובנדו"ד – בנוגע לבעל ההילולא:

כשהוא רואה כיצד אלו שהיו "זרעו" בחיים חיותו בעלמא דין, ממשכים את ההשתדלות להפיץ יהדות, תורה ומצוות, בדרכי נועם ודרכי שלום, אבל בתוקף האמיתי, ובאופן שאינו יודע לאות – כלומר שהם עושים זאת שוב ושוב, כמה פעמים שיידרש, עד שתובטח ההצלחה – אזי "אף הוא בחיים".

ואזי, כמדובר כמה פעמים, נמצא הוא עצמו כאן, יחד עם המתכנסים, ובזכות התענוג שגורמים לנשמתו בהתוועדות זו – מברך הוא את המתכנסים, וממילא גם מוסיף להם כח, בכל עניניהם בגשמיות וברוחניות; ובפרט בנוגע לעבודתם במילוי שליחותו – הפצת יהדות, תורה ומצוות, צדק ויושר, כאו"א בכל מקום שידו מגעת (כמדובר לעיל – החל מד' אמותיו הפרטיים בביתו, ומשם – בכל העיר שבה הוא מתגורר, ועד לכל המדינה).

וזהו משמעותה האמיתית של "הסתלקות" – בדוגמת הענין ד"אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין" (שהרי "צדיקים דומים לבוראם") – המשכת תוספת כח ועוז לכאו"א מישראל בכל מקום שהוא, ובפרט למשתתפים בהתוועדות זו, לקיום השליחות "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים" – להפוך את העולם לעולם שיהי' ניכר בו שהוא דירתו של הקב"ה, שבה הוא "בעל-הבית" האמיתי.

ואזי, ע"י נתינת כח זו, יצליחו עוד יותר בשנה הבאה, וסוף-כל-סוף יפיחו חיים גם באותם חלקים ובאותן פינות בעולם שאינם רוצים עדיין להניח לאור וחיות אמיתיים להיכנס אליהם.

[והרי חיים אמיתיים קשורים עם הקב"ה, כדאיתא באדר"נ ש"עשרה נקראו חיים", ומקור החיים הוא "ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם גו'" – הדביקות וההתקשרות עם הקב"ה.

ובפשטות: כשאדם מכיר בכך שחייו תלויים בקב"ה, ומסביר זאת גם לזולת, ועד לאופן של "ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם" (כפי שמצינו בנוגע לאברהם),

פארברענגען עם הרבי

- כלומר שהוא מסביר לזולתו שהקב"ה והעולם אינם שני דברים נפרדים – העולם לעצמו והקב"ה לעצמו – שמזמן לזמן יש שייכות ביניהם, אלא הם דבר אחד ("א-ל-עולם"), שכן אין שום דבר בעולם שאין לאלקות שליטה בו ח"ו ("לית אמר פנוי מיני"), אלא שלאדם ניתנה השליחות לגלות זאת ולהביא לידי תוצאות במעשה בפועל -

אזי ניתן לומר שהוא אכן בחיים].

ו. ואזי ברור הדבר שנזכה לקיום דברי הרמב"ם בסוף הלכות מלכים בנוגע לימות המשיח – "ובאותו הזמן לא יהי שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות גו", אלא הכל יעסקו בחכמה בכלל, ובחכמת האלקות במיוחד, ובלשון הידוע – "יפוצו מעינותיך חוצה".

ובימים האחרונים של הגלות – יוסיף כאו"א, וכולם יחד, בפעולות להפוך את העולם למאיר יותר, על-ידי "נר מצוה ותורה אור",

עד שנזכה לקיום הייעוד "והי' הוי' לך לאור עולם" – שהקב"ה יאיר את העולם כולו באור האלקות, ונזכה לביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

• • •

שיחה ב'

ז. מובן מאליו, שתובעים מיהודי – ומאדם בכלל – שלא יסתפק בעבודה עם עצמו, אלא יפעל גם עם סביבתו, ויתרה מזו – עם כל העולם כולו, כפסק הרמב"ם ש"עשה מצוה אחת הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

ומובן, שאין פירוש הדבר שעליו להסתפק ב"מצוה אחת" בלבד ח"ו, שהרי "לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה", ומאחר שהקב"ה העניק לו שנות-חיים וכוחות – מובן שהמטרה אינה שהם לא ינוצלו ח"ו; אלא על האדם לנצל כל רגע וכל הזדמנות במלואם, כדי למלא על-ידם את שליחותו של הקב"ה להרבות שלום בעולם – החל מתורה ומצוות ועד שלום כפשוטו.

ונקודת הענין – שהעולם כפי שנברא עדיין צריך תיקון, כמ"ש "אשר ברא אלקים לעשות" – "לתקן", ועל האדם לתקן ולהוסיף בעולם כפי שנברא ע"י הקב"ה.

אלא שכאן יש מקום, לכאורה, לטענתו של טורנוסרופוס, ששאל את רבי עקיבא (שהוא מקור התורה שבע"פ, כמארז"ל "כולהו אליבא דרבי עקיבא"): איך יכול אדם להעזיז לשנות דבר-מה בעולם שנברא על-ידי הקב"ה?

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

והתשובה לכך היא, שדוקא משום שהעולם הוא "גני", גנו של הקב"ה (כמ"ש "באתי לגני", וכמבואר במאמר בענין "לגני – לגנוני"), הרי רצונו של הקב"ה שלאדם (דהיינו בני", "אתם קרויין אדם") יהי חלק בכך, "לעבדה ולשמרה". ולכן השאיר הקב"ה בכוונה את העולם בלתי-מושלם ("רוח צפונית אינה מסובכת"), כדי שהאדם ישלים את בנייתו וישנה בו את הדורש תיקון ושלימות.

ח. והנה, כיון שמדובר בתיקון בבריאה שנבראה ע"י הקב"ה – מובן שהדבר כרוך בעמל ויגיעה (כדברי הגמרא בסנהדרין עה"פ "אדם לעמל יולד"), ואין די בעשי' לצאת ידי חובה בלבד. וכשהאדם פועל באופן של יגיעה – אזי ישנה ההבטחה "יגיעת ומצאת", כלומר שמובטח לו שיצליח בכך.

ופירוש היגיעה ("יגיעת") הוא בפשטות – שאין די בכך שהאדם אינו מתרשם ואינו מתפעל מקשיים, ואינו מתבטל בפני הנהגות העולם הבלתי-רצויות; אלא עליו לפעול כדי להתגבר על הקשיים, לשנות את הנהגות העולם ולעשותן טובות יותר, נאות יותר, נעלות יותר וקדושות יותר.

ובכך מתקיים "אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקו": האדם הופך את אותם ענייני העולם שנדמה לכתחילה שהם מהווים מכשול – כך שיהיו "מיתקו" ו"נהורא", מתוקים ומאירים, ועד שהם עצמם יסייעו להאיר את העולם.

וכאמור – הדבר דורש יגיעה, כי כדי שיוכל להתגבר על ענייני העולם ולהפוך אותם, עליו להיות בעצמו בדרגא שלמעלה מהעיכובים הנובעים מהעולם, למעלה מהגסות והחומריות שבגשמיות העולם.

וזהו השליחות שניתנה לאדם הראשון, כדי שימסור אותה לכל יוצאי חלציו, שהם כל בני-האדם – "מלאו את הארץ וכבשוה": יש לכבוש את העולם ולשנותו. ומדיוק הלשון "וכבשוה" – שענין הכיבוש לאמיתו הוא ענין הקשור עם מלך – מובן שגם עבודת כיבוש העולם כרוכה בענין של מלכות ונשיאות (כדלקמן).

ט. ידוע שהתורה "כללות ופרטות נאמרה". וכיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא" (דהיינו שכל הענינים כפי שהם בתורה נמשכים הם לאח"ז גם בעולם), כן הוא גם בעולם, שגם הוא נקבע בסדר של "כללות ופרטות".

וכן הוא בנדו"ד (החיוב המוטל על כאו"א לפעול בעולם), שגם בזה ישנם "כללות ופרטות":

ישנו החיוב הפרטי המוטל על כאו"א – לפעול בתחום של הפצת צדק ויושר בעולם, ובנוגע לבני" – הפצת יהדות, החל ממנו בעצמו ובוד' אמותיו שלו; ובמלים אחרות – להיות "מלך" בביתו, שלא להתחשב ולא להתפעל מהעיכובים, אלא להפוך את הבית למשכן לו יתברך ("ושכנתי בתוכם", "בתוך כל אחד ואחת").

פארברענגען עס הרבי

וישנס אלו שמוטלת עליהם שליחות כללית יותר – בכך שבהשגחה העליונה יש ביכלתם להשפיע לא רק על ד' אמותיהם שלהם, אלא גם, על עיר שלימה, שעי"ז נעשים הם בבחינת "נשיא" ו"מלך" על כל העיר;

ועד"ז מי שיש ביכלתו להשפיע על כל המדינה – מוטלת עליו השליחות לעשות כן, ועי"ז נעשה "מלך" ו"נשיא" על כל המדינה;

ועד שישנו מי שהוא "חד בדרא" או "תרי בדרא", ואז "איפסק עמודא דנהורא בין ידיד' לכולי עלמא" (כדברי הגמרא), ולכן יש ביכלתו להאיר את כל העולם.

ובסגנון אחר – בהתאם למשטר המדינה:

הסדר בזה הוא, שכדי לפעול בצורה טובה יותר, מתאחדים תושבי שכונה מסוימת (למשל) במועדון או בארגון המייצג את שכונתם; וכדי שיהי' לכך קיום – ממנים הם אדם שיעמוד בראש הארגון.

לאחר-מכן מתכנסים כל נציגי השכונות, וחוזרים על פעולה זו בנוגע לכל העיר; ולאחר-מכן חוזרים נציגי הערים על פעולה זו בנוגע לכל המדינה (או תחילה בנוגע לכל המפלגה, ולאחר-מכן בנוגע לכל המדינה).

י. בענין זה קיים קושי גדול ביותר:

אף אדם אינו נולד מיד כנשיא, מלך או מנהיג; הוא נעשה כזה לאחר שהוא גדל. וגם בכך ישנם כמה שלבים:

משנעשה בר-מצוה – מוטלת עליו השליחות על גופו, "עיר קטנה זה הגוף", שלא להתפעל מה"מלך זקן וכסיל", אלא להיות בעצמו ה"מלך", המושל והשולט בגופו, ובכך להפוך ולשנות את גופו, כאמור לעיל ("אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירי למיתקו").

אבל גם אז, בתחילת דרכו הרי אינו מלך אלא על עצמו בלבד, על ד' אמותיו שלו.

לאחר-מכן, משנעשה מלך ונשיא על כל משפחתו – נוצר קושי: מעתה עליו להתרגל שלא להלחם למען תועלת גופו (כפי שהורגל כשהי' מלך על גופו בלבד) כשהדבר מזיק למשפחתו, אלא עליו לדעת שמעתה מוטלת עליו שליחות חשובה יותר; שכן הרבים – המשפחה – קודמים ליחיד ("יחיד ורבים הלכה כרבים"), וממילא, כאשר ישנה סתירה – עליו לוותר על טובתו של היחיד למען תועלת הרבים (ובפרט שסוף-כל-סוף הופך הדבר לטובה גם עבור היחיד כיחיד, כפי שקובעת התורה).

ועד"ז לאחר-מכן, כשהאדם נעשה משפיע ומנהיג בחוג גדול יותר:

קודם לכן הורגל להנהיג קבוצה מצומצמת יותר, והורגל לפעול באמונה ("משאו ומתנו באמונה") לתועלת הקבוצה ולהגן עלי'; ואילו משנבחר ונתמנה למנהיג ולנשיא

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

על גוף גדול יותר, הכולל כמה וכמה קבוצות, עומד הוא בפני נסיון מיוחד (ומובן שניתנים לו גם כחות לעמוד בנסיון זה) – שלא להילחם למען קבוצתו בניגוד לתועלת הרבים של כל הקבוצות, אלא אדרבה: להסביר לעצמו ולסביבתו ש"יחיד ורבים הלכה כרבים".

ועד"ז דרגא על-גבי דרגא, עד לדרגא הגבוהה ביותר – נשיא ומלך ש"אין עליו אלא הוי' אלקיו" (כדברי הגמרא בהוריות) – שעליו לראות את תפקידו העיקרי בהנהגת הציבור כולו ("אשר יצא לפנייהם ואשר יבוא לפנייהם"), אע"פ שהדבר כרוך בויתור על ההנהגה שהורגל בה קודם לכן, כשהי' "קטן אתה בעיניך"; וכתוצאה מכך נגרמת תועלת גם עבור כל אנשי המדינה.

ומכיון ש"אפילו ריש גרנותא מן שמיא קא ממנו לי" – ברור שניתנים לו הכוחות לפעול בשליחות זו כדבעי.

יא. ענין זה ראינו גם אצל בעל ההילולא:

אע"פ שלפני שהי' מנהיג חב"ד בפועל הי' עיקר עסקו בחוג מצומצם יותר, הרי לאחר-מכן – משנעשה נשיא חב"ד בפועל – התעסק בעיקר בדברים הנוגעים לכל עניני חב"ד, אע"פ שלשם כך הי' עליו להקדיש מזמנו, שקודם לכן הי' מיועד לשלימות ולתועלת היחיד.

ולאחר-מכן, משבאה "עת צרה היא ליעקב", ונעשה על-ידי ההשגחה העליונה למנהיג ונשיא כל ישראל – התעסק בעל ההילולא גם בדאגה לכך שיודפסו דפי אל"ף-בי"ת ושיוקמו "חדרים" שבהם ילמדו "אל"ף-בי"ת" של יהדות, אע"פ שלשם כך הי' עליו להפחית מהזמן שהי' יכול להקדיש להפצת חסידות וקבלה, רזין ורזין דרזין דאורייתא.

וגם בנושא זה צריך להיות "זרעו בחיים" (כאמור לעיל):

על כאו"א מוטלת השליחות להיות מלך ונשיא על עצמו, מבלי להתחשב ב"אל זר אשר בקרבך", ב"מלך זקן וכסיל"; ולאחר נישואיו – עליו להיות מלך ונשיא בביתו, ולהבטיח שיקויים בבית זה "ושכנתי בתוכם" (שפירושו – שכל בית יהודי צריך להיות בית-מקדש לו יתברך).

ואלו שההשגחה העליונה הטילה עליהם נשיאות ומינוי על כמה בתים, על כמה קבוצות, על כמה שכונות או על כמה ערים – צריכים גם הם לדעת שעיקר תפקידם הוא לבקש את טובת הכלל (הקיבוץ של כמה קבוצות), גם אם לשם כך עליהם לוותר על תועלת הקבוצה המצומצמת יותר (אלי' היו קשורים קודם לכן); ואזי סוף-כל-סוף בוודאי תהי' בזה גם טובת היחיד והקבוצה המצומצמת.

פארברענגען עס הרבי

וגם בענין זה (האחריות למען הכלל המוטלת על הממונים לכך) ישנה ההוראה ונתינת הכח הנ"ל מבעל ההילולא – אשר (כפי שכותב בעל ההילולא עצמו בנוגע לאביו) רועה אמיתי לא יעזוב צאן מרעיתו, והוא "עומד ומשמש במרום" ודואג לכך שהעבודה והשליחות ימשיכו להתקיים גם לאחר-מכן.

יב. תכלית הכל היא, כאמור לעיל, "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים" – שמלך מלכי המלכים הקב"ה יהי' ניכר בגילוי בכל מקום ("לית אתר פנוי מיני"), ובכל כיוון שפונים אליו – תיראה אלקות בגילוי, על-ידי כך שמקום זה מתנהל בצדק ויושר, על-פי היהדות, לימוד התורה וקיום מצוות;

ואזי ברור הדבר שיקויים "ונתתי שלום בארץ" כפשוטה – בארץ הקודש, וכן "ונתתי שלום בארץ" במשמעות רחבה יותר – בכל העולם שסביבנו,

ואזי נוכל לפעול בהפצת היהדות, בהפצת הצדק והיושר, ביתר שאת וביתר עוז, ובהצלחה רבה ומופלגה.

• • •

שיחה ג'

יג. כהמשך למדובר לעיל, ובפרט בקשר לציווי "ודרשו את שלום העיר... והתפללו בעדה" – יש לדבר על ענין ה"אכסניא".

ובפרט שיש לכך קשר לבעל ההילולא, וכידוע, שכאשר היה במאסר, וכן לאחר מכן כששחרורו – היתה מעורבות רבה מצד ממשלת ארצות הברית, שנטלה חלק בשחרורו;

וגם בקשר להצלתו בפעם השניה, בבואו לארצות הברית, ידועים הסיוע וההשתדלות של ממשלת ארצות הברית בנוגע להצלתו ובנוגע לבואו, ולאחר מכן גם בנוגע להסתדרותו כאן.

כלומר: הציווי "והתפללו" בשלום העיר, בעניננו, אינו רק על ענין ההווה והעתיד, אלא דבר שראינו כבר בעבר, ולכן ישנו קשר מיוחד וישנה הכרת תודה מיוחדת לאלו שהיו השלוחים מאת ה' – שהרי "לב מלכים... ביד ה'" – למלא את השליחות להצלת בעל ההילולא.

וכפי שכתב במכתבו הידוע מ"ב תמוז בנוגע להצלתו מבית האסורים – ועל-דרך-זה, כך מובן, הוא גם בנוגע להצלה שלאחרי-זה – זהו ענין הנוגע אליו, ואל ההולכים בדרכיו, ועד ל"כל אשר בשם ישראל יכונה". שכן הצלתו היתה הצלה לכל סוגים אלו, עד לסוג של "כל אשר בשם ישראל יכונה".

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

יד. והדבר כולל את הנקודה הפנימית שבזה :

הצלת יהודי, ומכל-שכן כלל של יהודים, ואפילו מי שרק "בשם ישראל יכונה" – היא כאשר יחד עמם מתקיימת הצלת תורה ומצוות, יהדות.

מה פירוש "הצלת תורה ומצוות"? – הלא "כה דברי כאש", ואי-אפשר לפגוע בהן !

אלא שתכלית התורה והמצוות היא – שבני ישראל ילמדו את התורה ויקיימו את המצוות ויוכלו לעשות זאת מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, שכן במצב כזה – כפי שכותב הרמב"ם בהלכות דעות (וחוזר על כך בסגנון אחר, אך בתוכן דומה, בהלכות תשובה, וכן בהלכות מלכים), בתיאור הימים האחרונים בגלות, בימות המשיח – כשיש מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, הלימוד הוא באופן עמוק יותר ובאופן רחב יותר ובאופן גדול יותר. ומזה מובן, שמאחר שקיום המצוות תלוי בלימוד ה"מביא לידי מעשה" – נוספים על-ידי זה אורך ורוחב ועומק גם בקיום המצוות.

ומכאן גם הבטחון בקשר להנהגת ארה"ב בעתיד, מאחר שזהו הסדר הקבוע, שארצות הברית פועלת למען עניינים הקשורים להפצת התורה והיהדות והמצוות, ובאופן רחב יותר, להפצת עניינים הקשורים לביסוס צדק ויושר.

ומבלי הבט על כך שלטוב אין שיעור, ויש מקום ואפשרות לעשות יותר בכלל, ובפרט עם הקשור לליובאוויטש ולחב"ד, והסיוע שבא על-ידי זה בהפצת המעיינות, ועל-ידי זה – בהפצת היהדות בכללה, עד לאשר "בשם ישראל יכונה" – הרי יחד עם הדרישה על להבא, באה גם התודה על העבר לארצות הברית ולמנהיגיה, ועד למי שזכה ונבחר לעמוד בראשה.

תהיה אשר תהיה המסקנא בנוגע לאמירת "ברכת המלך" בראיתו, ככל הגדרים וההגבלות שישנם בזה – שהרי יש בזה שקלא-וטריא שלימה – הרי בוודאי יש לו עתה זכות הדיבור, והוא המחליט בעניינים הכי חשובים הנוגעים לבני ישראל במדינה זו והנוגעים לבני ישראל בארץ הקודש.

ועל-פי המנהג והמסורה וההנהגה שהיו עד עתה, יש לנו הזכות לצפות שהוא ימשיך ביתר שאת וביתר עז בכיוון זה, ומתוך חיות, ובוודאי – כאמור לעיל – מבלי להתרשם מהקשיים הקיימים בכל דבר טוב שרוצה אדם לעשות, שכן, כאמור, רצונו של הקב"ה הוא "אדם לעמל יולד", ולכן יש להתגבר על קשיים.

ומלכתחילה ניתנו לו כוחות יחד עם קבלת המשרה, יחד עם המינוי לתפקיד שהשגחה פרטית העניקה לו ; די כוחות כדי להתגבר על כל הקשיים ולעשות ביתר שאת וביתר עז משעשו קודמיו.

טו. ובנוגע למדינה זו, כמדובר כמה פעמים – וזהו דבר המפורסם, "המפורסמות אינן צריכות ראייה" – וכפי שהוזכר לעיל, "אחד היה אברהם" :

פארברענגען עס הרבי

אחת הפעולות הראשונות שעשה אברהם היתה "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם", שאין אלו שני דברים נפרדים – העולם לעצמו ו"א-ל", הקב"ה, לעצמו, ומזמן לזמן הם באים במגע – אלא "לית אתר פנוי מיניה". ומלבד עבודתו בעצמו, הרי "אל תקרי ויקרא אלא ויקריא" – הוא גרם לכל דורו לקרוא, שכל עניני העולם מלאים וחדורים באלקות, ומכיון שכך, מובן שצריכה להיות ההנהגה באופן שהקב"ה יאמר עליה "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

ובפרט: כל ענין הוא בהשגחה פרטית, גם ענינים המתרחשים בדומם, ועל-אחת-כמה-וכמה בצומח חי ומדבר, על-אחת-כמה-וכמה כשמדובר על מדינה גדולה, שבזמן האחרון הגיעה לידה יכולת להשפיע על העולם כולו – ודאי שאין הדבר במקרה, אלא בהשגחה פרטית, וודאי גם שהדבר מטיל אחריות מיוחדת וזכות מיוחדת – בנוגע לעצמה, למדינה, וכן בנוגע להשפעה בעולם כולו.

ושלא כדעת הטועים בדורות שלפני-זה, שניתן להתכנס ולהסתגר ולצאת ידי-חובה במתרחש במדינה זו, אלא, כמדובר כמה פעמים, מאחר שרואים בפועל שכשמשמיעים דעה, אם רק נאמרים הדברים בתוקף מספיק – אמנם בדרכי נועם ודרכי שלום, אך בתוקף האמיתי – מאזינים לה בכל קצוי עולם ומתחשבים בה, ממילא ח"ו להסתגר ולומר "מה לי ולצרה הזאת" ודי בכך שנעסוק במתרחש במדינתנו

כי מאחר שרואים שיש יכולת להשפיע, ובוודאי הדבר הוא בהשגחה, ככל ענין קטן, ועל-אחת-כמה-וכמה בענין גדול וחשוב – בהכרח לנצל השפעה זו בכל קצוי תכל !

טז. וכאמור לעיל – מן הפרט למדים גם בנוגע לכלל, החל מהענין האמור לעיל – "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם":

אנו רואים שכאשר המדינה נתייסדה, נעשה הדבר מתוך אמונה בה': מייסדיה נמלטו הנה כדי שיוכלו לעבוד את ה' על-פי הבנתם, ובלי מפריע; הם נמלטו הנה מתוך ודאות ומתוך בטחון שהקב"ה ינחה את דרכם, וסמכו עליו.

המדובר הוא על אינם-יהודים, אלו שייסדו מדינה זו – המכונים "האבות המייסדים". אם כן, כאמור לעיל, לכאורה אלו דברי-הימים של אינם-יהודים.

אולם מאחר שהדבר נודע ליהודי, ברור הדבר שביכלתו ללמוד מזה הוראה.

ואפילו בטרם נודע לו הדבר, בוודאי היו האירועים בהשגחה פרטית.

דבר ברור הוא אפוא, שזה מורה את הדרך שבה צריכה המדינה לנהוג – על-פי היסוד האמור, ועליה לבנות ברוח זו את כל הבנין העומד על היסודות.

יז. ומאחר שהיסודות הושתתו על אמונה בבורא עולם, והמייסדים בטחו בו, ובבואם הנה למדינה זו, ראו בכל ענין – ענין של השגחה, ואף באופן של נס, כידוע בדברי

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

הימים של יסוד מדינה זו – מורה הדבר על כך שהמדינה כולה נוסדה על אמונה בבורא, ולא על אמונה בבורא כפי שהוא מצוי ברקיע השביעי אי-שם, כך שאין לאמונה כל צורך בהשפעה על חיי היום-יום, ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע לחינוך, אלא היה זה באופן שאמונתם חדרה אל הנהגתם היום-יומית ואל חינוך ילדיהם.

והדבר מלמד אותנו הוראה: שלא כדעת הטועים הרוצים לפרש שכוונת החוקה היא, שאסור ח"ו לממשלה לסייע לבתי-ספר שבהם לומדים ענייני דת, משום שהדבר הוא נגד החוקה ונגד היסודות וכו', האמת היא שלא תיתכן מציאות כזו – שזהו הפירוש של החוקה – בשעה שאנו יודעים שהיא נכתבה במדינה זו באופן כזה, שיתאים לאופן שבו העולים הראשונים שהגיעו הנה, שהיו אינם-יהודים, ייסדו את חייהם ואת חינוך ילדיהם – שהיה חדרור דוקא ב"א-ל עולם", כלומר, שהעולם מונהג בחיי היום-יום, בכל פרט ובכל רגע, על-ידי הקב"ה שנמצא כאן למטה.

הכוונה היתה – כפי שדובר בעבר פעמים רבות, וכבר הודפסו הדברים וכו' – שאין להכריח אדם אחד לקבל את אמונתו של חברו.

אין להעניק עדיפות, אין להעניק דין קדימה, לאחד לגבי חברו.

אבל ח"ו לומר שהכוונה היתה, שמותר להוציא כסף מהממשלה לכל מטרה, והדבר היחיד שלשמו אסור להוציא הוא – להביא אל הנוער את הקריאה, את "ויקריא", שישנו "א-ל עולם"; שאין זה "ג'ונגל", אין זה הפקר, אלא "יש בעל-הבית לבירה זו":

יח. יש להחדיר השקפת עולם זו – אשר הקב"ה נמצא כאן למטה, והעולם משמש עבורו עיר, בירה, בה נמצא מלך מלכי המלכים – לכל ילד, ללא קשר לבית שממנו הוא בא, כך שיחוש וידע שישנו בורא, ולבורא יש שייכות אליו, לילד זה או לילדה זו.

עאכ"כ לאחר שיגדלו, ובהיותם גדולים יהיה ביכולתם לנהוג בעצמם ובזולתם כישר בעיניהם – חשוב יותר שתנהיג אותם אז האמונה הפשוטה שיש בעל-הבית לבירה זו, והוא בעל-הבית האמיתי, ובטרם עושים מעשה או בטרם נמנעים מלעשות מעשה, בטרם מדברים או בטרם נמנעים מדבר – הצעד הראשון צריך להיות השאלה: מה אומר על כך בורא העולם?

זהו דבר – ככל ענין של חינוך – שאינו בא מעצמו; לשם כך צריך להתקיים "חנוך לנער":

כבר מילדותו של האדם יש לחנך אותו אפילו לענינים קטנים הרבה יותר, ומכל-שכן שיש לחנך אותו ב"יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון... ומאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים".

פארברענגען עם הרבי

ובלשון פשוטה, כוונת הדברים – שביום הראשון בשבוע, ביום השני בשבוע ובכל שאר ימי השבוע, ועד"ז בכל המאורעות שעוברים על האדם לאורך היום, נוכח "יסוד היסודות ועמוד החכמות":

הוא יודע שישנו בורא, וקיומם של כל שאר הדברים – קיומו של "זמן", קיומו של "מקום", קיומו שלו עצמו וכל יכולותיו – הם מפני שקיים "מצוי ראשון", הקב"ה, שהוא מקור הטוב והחסד.

יט. ובאשר לפלפול ולשקלא-וטרין מהו פירוש החוקה – אם כך הוא הפירוש או שמא כך הוא הפירוש – כאמור: אין לחשוד, שביקשו לכתוב אותה היפך כל היסוד שבגללו נמלטו לארה"ב ושעליו ייסדו את חייהם.

אפילו אם תמצוי לומר, שקשה לפרש כן בנוסח עצמו, באותיות כפשוטם – עדיין ישנן כמה דרכים שבהן אפשר לתמוך בחינוך המיוסד על אמונה בבורא עולם, ולא "בורא עולם" סתם, אלא – מנהיגו.

וזאת בנוסף על העיקר, שהחוקה נעשתה עבור אנשי המדינה, ולא אנשי המדינה עבור החוקה...

ואם החוקה אינה מתאימה לצרכים של הזמן הזה, משום שלפני מאתיים שנה לא היה חשש שיאמרו שאין, ח"ו, בורא לעולם, וממילא לא היה צורך להבטיח מראש את התמיכה בחינוך זה, ואילו בדורות האחרונים, ובפרט בדורנו, נוצר מצב – כדברי הרמב"ם – שיש מי שיכול לומר "אין שם אלוה" ח"ו –

הרי כאשר יש להתמודד עם מחלה חדשה, רח"ל, שמעולם לא היתה, סדר ההנהגה של רופא ומחנך אינו לומר שמאחר לפני מאתיים שנה, לפני מאה ותשעים שנה, לא היו תרופות חדשות, לא יחפש סממני רפואה חדשים וגישות חדשות, ולא יתייחס אל המתרחש סביבו... מובן מאליו, שכאשר נוסף דבר בלתי רצוי, בוודאי יש להוסיף – "מרובה מדה טובה" – כמה פעמים ככה בדברים הרצויים, על-מנת לתקן את הענין!

בנוגע לפועל, כמדובר לעיל, על-פי המסורת שעליה נתייסדה מדינה זו, יש לצפות שבוודאי ימצאו הממונים – החל במי שזכה לעמוד בראש המדינה – את הדרך לסייע לחינוך הקשור לאמונה בבורא העולם המנהיג את העולם כולו, כולל ארצות הברית, שיהיה מושתת על אמונה בה'.

כ. וכמדובר כמה פעמים: כפי שאנו רואים בעשרת הדברות, לפני שאפשר להגיע אל "לא תרצח", "לא תגנוב" – באה ההקדמה שצריכה להיות אמונה בה', כי לולא כן, אין כל בטחון בדבר;

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

ככל שיוסבר לאדם עד כמה "לא תרצח" ו"לא תגנוב" הן מצוות המובנות בשכל, הוא עלול להגיע לידי נסיון שבו הרצון יטה את השכל, וכפי שראינו למרבה הצער בדור האחרון.

התחלת היסוד של כל עשרת הדברות צריכה להיות האמונה בה' אשר "הוצאתיך מארץ מצרים" וגם זה אחד הפתגמים שהיו רגילים על לשונם של המייסדים, המתישבים הראשונים, שאינם-יהודים, במדינה זו – "הוצאתיך מארץ מצרים": הם נמלטו, נסו וניצלו מהרדיפות שרדפו אותם.

ובמלים פשוטות פירוש הדברים הוא, שלבוא יש קשר לחיי היום-יום בכלל, ובמיוחד – לענייני חינוך!

כא. יש למצוא דרכים כדי שלא יצטרכו להיזקק לבית המשפט העליון ולפרשנות החוקה וכו', שכן חבל על כל יום;

הנוער אינו מחכה והוא גדל ומתבגר, ואנו רואים בפועל, שאם אפשר היום להצליח לדבר עמו אודות אמונה בה', חובה לעשות זאת היום, ואין לדחות זאת למחר, שכן אין לדעת מה יקרה בשעות שבינתיים.

אם כן, בטרם יתחילו הוויכוחים וכל השקלא-וטריא והפפוליס, בוודאי תימצא הדרך – אם רק יקויים "יגעת" – לתת את המקסימום של הנצרך לא רק לביסוס בתי הספר המעניקים חינוך דתי, אמונה בה', אלא – באופן שיוכלו להתבסס יותר, להתחזק ולהתפשט.

וכאמור לעיל: אל לו, לנבחר ציבור, להתחשב בתועלת כפי שראה אותה לפני כן, בהיותו נציג של קבוצה אחת, במה שכדאי לקבוצה זו, אלא, מאחר שהוא קיבל מינוי גדול יותר, אזי "יחיד ורבים הלכה כרבים" – עליו להביא בחשבון את התועלת של כללות המדינה!

אע"פ שיתכן שחלק מהקבוצה שלו אולי לא יסכים לכך, וגם זאת – רק לפי שעה, כי סוף-כל-סוף אף הם יראו שיש בכך תועלת להם.

כב. כרגיל – יש להפיק מכל דבר "סך הכל", הכוונה היא אפוא בפשטות, שעל-פי המסורה והמנהג והיסוד של מדינה זו, יש להשתדל בכל האופנים ובכל היכולות לחפש דרכים שבהקדם האפשרי החינוך המיוסד על אמונה בה', בורא העולם ומנהיגו, יתחזק ויתפשט, עד שיכלול את הנוער כולו,

- ואזי יהיה מובטח שהדור הבא יזכה לצדק ויושר בארץ, והנהגת המדינה תהיה בדרכי הצדק והיושר.

כג. מלבד זאת ישנה נקודה נוספת, וכאמור לעיל – גם את זאת אנו למדים מבעל ההילולא, שמדינה זו עסקה בתוקף בהצלתו מהמדינה ההיא. והדבר סלל את הדרך

פארברענגען עם הרבי

והורה את הדרך לתפקיד שהנו חלק מהאחריות ומהזכות של אנשי המדינה, והנהלת המדינה, ועל אחת כמה וכמה מנהיגה – לנצל את מלוא הכח שבידם – באופן שקט ומאחורי הפרגוד ובדרכי נועם – כדי שתנתן רשות למי שברצונם לצאת משם, שיוכלו לצאת משם במנוחה ובשלוה, ללא כל קושי.

וכאמור לעיל: כאשר ראינו כבר שכך נעשה עם בעל ההילולא, שקשור ל"כל אשר בשם ישראל יכונה", ברור הדבר שבאופן שקט – אבל בתוקף הכי גדול והכי מתאים – תהיה הצלחה גם בעתיד להביא ל"שערים פתוחים", מבלי לחולל כל מהומות ופרסומים, כך שתהיה אפשרות לצאת משם.

וכאמור – ובלשון הפרשה שאנו קוראים עתה בתורה – "בנערינו ובזקנינו... בבנינו ובבנותינו", עד אשר "לא תשאר פרסה", "וכספם וזהבם אתם".

אם רק ייעשה הדבר באופן של "יגעת" – בודאי יבוא לאחר מכן ענין "ומצאת" ! זהו כלל שכלי וממילא מובן, שהוא נובע מטבע האדם; הדברים נאמרו לאו דוקא בנוגע לבני ישראל, אלא גם בנוגע לאינם-יהודים, ובפרט כשאנו עוסקים כאן בענין שנוגע ישירות לבני ישראל.

אם יקויים "יגעת" בדרכים שייראו לנכון על-ידי ההנהגה, וההשפעה עליהם – על-ידי ההנהגה בווישניגטון – תיעשה ללא פרסום בעיתונים, בלחץ המתאים, אך מבלי לחולל מהומות בעיתונים, בוודאי יצליחו – "ומצאת" – שהשערים יהיו פתוחים ואפשר יהיה לצאת משם, ובאופן של מנוחה ושלוה.

כד. וכאן יש להוסיף נקודה שלישית:

כיון שהמצב הוא – כאמור לעיל – שאנו רואים שקול המדינה נשמע בכל קצוי תבל, כפי שראינו בפרט בנוגע לארץ הקודש, שבחסדי שמים שלחו כמה וכמה ענינים לשם – הן בנוגע לכסף וזהב, הן בנוגע לענינים הנקנים בכסף וזהב, והן בנוגע לנשק כפשוטו, והדבר הציל כמה וכמה נפשות – לו תהי הצלה זו על-כל-פנים "הצלה פורתא", ובפרט שלמעשה, היה זה הרבה יותר מ"הצלה פורתא";

עובדה זו מאפשרת את הציפיה, התקוה והבטחון שהם ימשיכו בעזר זה לארץ הקודש, שכן זו הארץ שעליה נכרתה "ברית עולם" בין הקב"ה לאברהם ולזרעו אחריו עד עולם, "לזרעך נתתי את הארץ הזאת".

וכאמור לעיל: כל יסוד מדינה זו, ארצות הברית, היה מיוסד – על-ידי המייסדים – על מה שהם קראו בשם "בייבל", וכפשוטו – על החומש, שבו מופיע ענין "ברית עולם" בין בני ישראל לארץ הקודש, ה"שטר מתנה", שהוא הענין המביא ומחזק – ואף "ויקריא" לכל באי עולם – שהשייכות של בני ישראל לארץ הקודש היא על-ידי "ברית עולם" בין הקב"ה, שהוא בורא העולם ומנהיגו, לבני אברהם יצחק ויעקב – "לזרעך עד עולם".

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

כאשר יבואו בטענה זו, ברור הדבר שיצליחו, ולא זו בלבד שימשיך העזר שניתן עד עתה, אלא יהיה עוד יותר.

כה. וכמדובר כמה פעמים, התועלת בנשק היא – לא ח"ו להמתין שתפרוץ מלחמה, ואזי יהיה נשק כדי שיקויים "לתת אויביך לפניך", אלא שכאשר ניתן נשק, ניתן נשק בריבוי, וכנהוג עתה, אין זה נשאר סוד – אזי הדבר מטיל אימה על הצד השני, כך שמלכחילה אין באים לידי מלחמה.

לשם כך אין מספיק הנתינת נשק בצמצום, אלא יש צורך דוקא בנשק בריבוי. ואין פירוש הענין שעל-ידי זה מתחזקת סכנת המלחמה, אלא אדרבה, להפך:

מאחר שמתקיים "השכם וכו'", אזי מועיל הדבר שריבוי הנשק מטיל "אימתה ופחד" על אלו הרוצים במלחמה, כך שיבואו לידי החלטה שמוטב להם להשתדל בדרכי שלום.

כו. ואזי תגיע תועלת נוספת לאלו המספקים את הנשק: כאמור לעיל, עתה אין שיך מושג של הסתגרות, של התבדלות. אם תהיה ח"ו מלחמה, היא עלולה לסחוף פנימה את העולם כולו.

ולמרבה הצער המצב עתה הוא כזה, שהדרך למנוע זאת היא לספק ריבוי בנשק למי שבטבעם נוטים דוקא לשלום, משום שהם נאחזים בתורה, וכאמור, "התורה לא ניתנה אלא לעשות שלום בעולם", זהו תפקידו של אדם מישראל – לדאוג לכך שיהיה שלום.

וכנאמר בפסוק – וכפי שדובר בהתוועדות קודמת – שכאשר "ואמרתם כה לחי", אזי יקויים "ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום":

כאשר מספקים לאיש-שלום נשק, ונותנים זאת בריבוי – בידיעה שהוא שקוע ראשו ורובו וכולו ב"תורת שלום" – הוא בוודאי ישתמש בכך לתכלית של שלום;

ותכלית של שלום היא כאמור לעיל – כשריבוי הנשק מעצמו מטיל אימה, כך שאין באים לידי מלחמה, ומתקיים ענין של שלום כפשוטו, למטה מעשרה טפחים.

כז. וכאמור לעיל, מאחר שהדרך בזה כבר נסללה, אלא שעד עתה, למרבה הצער, היה הכרח להשתמש בנשק – יהי רצון שהטוב יהפוך לטוב יותר, כך שלא זו בלבד שישתמשו בו לידי נצחון במלחמה, אלא יקויים "פדה בשלום... מקרב לי" – שזהו אחד ממזמורי התהלים של יום ההילולא בשיעור היומי של העשירי בחודש "העשירי יהיה קודש" – כלומר, שכאשר בא אדם וצועק כי הוא רוצה "קרב", צועק לעומתו היהודי "פדה בשלום נפשי מקרב לי", משום שהוא צועד בדרכי התורה, שכאמור, ענינה הוא לחפש דרך לשלום, ואזי "יגעת ומצאת".

פארברענגען עם הרבי

יש מי שרוצים דוקא את ההפך, ולכן, למרבה הצער, בהכרח להיזקק לעצה ופתרון זה, שהם ידעו שבידי הצד השני יש ריבוי נשק, והדבר ימנע אותם מלכתחילה מלהיכנס במלחמה.

עד אשר יקויים הייעוד של ימות המשיח, "וכתתו חרבותם לאתים", וכדעה המובאת בגמרא, שבכלי נשק לא יהיה אז כל ענין של יופי, כל ענין של "תכשיט" – בנוגע להלכות שבת – משום שלא תהיה קיימת כל מציאות המלחמה, ואזי לא יהיה בנשק כל צורך. ובינתיים, בימים האחרונים של הגלות, תהיה שלילת המלחמה על-כל-פנים באופן האמור.

וכאמור לעיל: על-ידי לחץ – בדרכי נועם ובאופן שקט – אפשר להצליח להביא לענין של ריבוי נשק. ואילו פרסום צריך להיות אצל צד השני... ולמעשה, שם אין נזקקים לפרסום; הם יודעים זאת בלאו-הכי. זוהי הדרך שיהיה שלום בעולם.

כת. זה – כאמור לעיל – בנוגע לאלו שזכו ויכולה להיות להם השפעה על ההנהגה הכללית של כל המדינה כולה.

מלבד זאת, ישנו ענין של "אדם קרוב אצל עצמו", "עניי עירך קודמין" וכו'. שבקשר לכך מובעת תודה מיוחדת לעיר ניו-יורק ולעומדים בראש העיר. גם בנוגע לבעל ההילולא – הרי זו היתה העיר שאליה הגיע מלכתחילה, כשירד מהאונליה בפעם הראשונה, וגם בפעם השניה – היתה הצלתו קשורה לעיר זו ולהנהגת עיר זו והנהלתה שנהגו בו באופן של הכנסת אורחים.

הדבר סלל את הדרך, כך שלאחר מכן יכול היה בעל ההילולא להעביר הנה – ואף לייסד כאן מחדש – כמה אופנים וסניפים, מוסדות וענינים חדשים רבים, שתחילת פעולתם היתה בעיר ניו-יורק, והוא קיבל לשם כך סיוע ועזרה מהנהלת העיר.

בנוסף לתודה על העבר, על הענינים שאירעו בעבר, בפרט בימיו של בעל ההילולא, החל מהרגע שבו נכנס לארצות-הברית, לניו-יורק, בפעם הראשונה, ועל-דרך-זה בפעם השניה;

– שהרי, על-אף שלאחר מכן הוא ביקר בכמה וכמה עיירות, בערים ובמחוזות רבים בארצות-הברית, ההתחלה היתה כאשר התיישב בניו-יורק –

כך גם בעתיד יצליח ה', שתהיה זו עיר של שלום ושלווה ומנוחה, ואפשר יהיה להמשיך בכל הפעולות, והעיר תהיה דוגמא ומקור להפצת היהדות בנוגע לבני ישראל.

כט. ובנוסף – (מכיון שיהודים אינם עוסקים בהתלהבות בגירות, ואדרבה) – להפצת צדק ויושר בנוגע לאינם-יהודים, כפסק הרמב"ם לפועל, שאדם מישראל מחוייב לעשות כל התלוי בו כדי שיקוימו שבע מצוות בני נח על כל סניפיהן;

התוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ה

— אלו היסודות של חיי החברה, כדי שתהיה חברת בני אדם, הראויה לשמה "אדם", בעלת אופן התנהגות אנושי וחיים אנושיים —

ואף זאת נכלל בציווי של הקב"ה למשה רבינו בסיני, כפי שהרמב"ם מוסיף, אשר, מניין נובעות שבע מצוות בני נח בזמן הזה? — מכך ששמע זאת משה רבינו מפי הגבורה.

וכן ימשיך גם הלאה — בניו-יורק גופא, בעיר זו — הסיוע והעזר מאת הנהלת העיר, ועל-דרך-זה בערים למטה הימנה, סניפיה של עיר זו, כך שיהיה אפשר להמשיך — ודבר חי מוכרח לגדול ולצמוח: אף להוסיף — בכל פעולות בעל ההילולא, וכן בסניפיהם ובפירותיהם ופירות-פירותיהם שיצאו מהם, עד לאופן של אין-סוף, מאחר שהדבר קשור אל הקב"ה שהוא אין-סופי.

ל. ועל-דרך-זה: בעל ההילולא החל גם לייסד סניפים בכמה מחוזות של המדינה — או, כפי שזה נקרא בלשון המדינה: ב"מדינות" השונות — שבהן, העזר והסיוע תלוי בהנהלה ובבעלי-הבית של המחוז, של ה"מדינה", ובפרט בענינים השייכים להפצת היהדות והמעיינות ובענינים השייכים להפצת הצדק והיושר,

ובכן, בכמה וכמה ממדינו אלו ישנם כבר סניפים, והם מקבלים עזר וסיוע מהנהלת המדינה — כפי שהדבר מבוטא באמצעות הנציגים הנמצאים כאן היום — ומקווה אני שהם יראו דוגמא טובה לשאר המדינות, כך שגם בהן אפשר יהיה לפעול בהפצת היהדות והמעיינות, וכן אפשר יהיה לפעול בהפצת הצדק והיושר, בשבע מצוות בני נח וכל הסעיפים, בנוגע לכל תושבי המדינה, ולעשות זאת באופן הולך ומוסיף ואור.

ויהי רצון שיקויים בהם מאמר חז"ל "מי שיש לו מנה רוצה מאתיים; יש לו מאתיים רוצה ד' מאות", כך שלא יסתפקו בהישגים עד עתה, והם יתבעו מהשלוחים שם — מהפעילים העוסקים שם בכל הדברים הטובים, ובפרט מהשלוחים של בעל ההילולא — לפעול עוד יותר, ויספקו להם את כל האפשרויות כדי שיוכלו לפעול בזה, ובאופן דמוסיף והולך.

ואזי גם בזאת תקויים ההבטחה "יגעת ומצאת", ולמטה מעשרה טפחים, שכן "המעשה הוא העיקר", ובני ישראל יוסיפו בלימוד התורה ויוסיפו בקיום המצוות — כולל בקיום הציווי שכל האנשים סביבם יתנהגו על-פי הוראות שבע המצוות על כל סניפיהם — ואזי תהיה זו הכנה קרובה לקיום היעוד וההבטחה "אז אהפוך אל עמים... כולם... לעבדו שכם אחד",

ויקויים — כפי שמסיים הרמב"ם — "והיתה לה' המלוכה", בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

• • •

לזכות

ר' אליעזר חיים וזוגתו רבקה בתי'

יוצאי חלציהם וכל בני משפחתם שיחיו

לפידות

בוענאס איירעס, ארגענטינא

לעילוי נשמת

הרה"ח התמים תלמיד תו"ת בלויבאוויטש שבלויבאוויטש

ר' אהרן לייב ליין ע"ה ז"ל

בן הרה"ג הרה"ח כו' ר' יהושע הי"ד ז"ל

אב"ד בעשענקאוויץ

בן הרה"ח שו"ב ר' חיים דוד הי"ד ז"ל

בן הרה"ח ר' משה לייב ז"ל

בן הרה"ח המפורסם כו' ר' פרץ חן ז"ל אב"ד טשערניגאב

מגזע חסידי חב"ד ליובאוויטש

נפטר י' שבט תש"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

ע"י יוצאי חלציו

הרה"ת ר' יחיאל מיכל ראסקין – ליין ומשפ'

הרה"ת ר' שלום דובער ראסקין – ליין ומשפ'

הרה"ת ר' חיים דוד ליין ומשפ'

הרה"ת ר' בן-ציון ראסקין – ליין ומשפ'

"יהי זכרו ברוך"

לזכות ולאורך ימים ושנים טובות
ולהצלחה רבה ומופלגה בכל
של ר' יעקב זיסל הלוי בן בלומא
לרגל יום הולדתו כ"ו טבת
ולזכות זוגתו רבקה שתחי'
ויוצאי חלציהם
אילן לייבל יצחק הלוי שיחי'
יאיר מנחם הלוי שיחי'
בנימין יוסף הלוי שיחי'
מיכל שרה חנה שתחי'

לזכות

גיסי היקר והנעלה וכו' וכו'
הרה"ת ר' יוסף יצחק בן גאלדא ליבא שיחי'
לרגלי מלאות לו ששים שנה
לאורך ימים ושנים טובות
ילך מחיל אל חיל בעניניו הפרטיים והכלליים
בגו"ר
וזכות אבותיו מסייעתו